

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predel 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko določene organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Kongres strokovnih organizacij.

Strokovna komisija za Slovenijo je sklicalna v nedeljo, 20. septembra 1931 v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani.

Oblastno konferenco

Začasni dnevni red konference je sledeči:

1. Otvoritev konference, pozdravi, volitve verifikacijske komisije.

2. Poslovno poročilo upravnega in nadzornega odbora.

3. Statut URSS-a in reorganizacija Strokovne komisije. Referent sodr. Stanko.

4. Socialno-politične zahteve. Referent s. Petanj.

5. Gospodarska politika in položaj delavstva. Referent s. Uratnik.

6. Volitev nove uprave.

7. Razno.

Vsaka sestavna organizacija ima pravico, delegirati na kongres:

a) do 200 članov enega delegata;

b) na vsakih nadaljnih 200 članov po enega delegata.

Začetek konference je točno ob 8. uri zjutraj.

Fr. Jernejčič s. r., t. č. predsednik.

J. Stanko s. r., t. č. tajnik.

H kongresu strokovnih organizacij v Sloveniji.

20. septembra 1931 bo zboroval v Ljubljani po ujedinjenju drugi kongres strokovnih organizacij.

Kakor je bil kongres v Tivoliju slavnosten, demonstrativen, kjer je urbi et orbi oznanil, da se je organizirano delavstvo kljub vsemu strnilo v eno fronto, da se zaveda, da je le v skupnosti, v mogočnem »MI«-ju njegova moč, kakor je prvi kongres 4. in 5. februarja 1928 trdno začrtal pot, po kateri mora korakati strokovni pokret, tako bo letosnjii kongres pregledal dosedanje delovanje in povedal glasno in jasno vsem, da se enotnosti strokovnih organizacij in strokovnega pokreta sploh ne smecepiti in rušiti.

Doba od zadnjega kongresa strokovnih organizacij je doba velikih akcij, napornega dela, ki se pa v javnosti ni moglo oziroma ni smelo pokazati. Kajti razmere tega niso dopuščale.

Razen »Delavca« izdaja Strokovna komisija tudi žepni koledar vsako leto.

Poleg vsega upravnega in organizatoričnega dela je pa Strokovna komisija izvedla več važnih akcij v delavskem interesu. Omenimo naj le imenoma te akcije, ker so našim čitateljem že itak znane po tekočih poročilih ali pa ker so sodelovali pri njih. Predvsem poudarimo, da se je komisija trudila, da se oživotvorijo medstrokovni odbori po delavskih centrih, kar se je pa le deloma obneslo. Premalo je še delovnih moči, da bi taki skupni odbori raznih strok mogli izvajati potrebno agilnost bodisi v agitaciji ali pri akcijah.

V letu 1928 so dobile naše organizacije pri volitvah delavskih zaupnikov 347, leta 1931 pa 285. To število zaupnikov je zaraditega toliko manjše, ker se je leta 1931 železni-

Na Inspekciji dela v Ljubljani leži mnogo aktov – pritožb. Zakaj se ne rešijo? Zakaj ni kontrole po obratih, katerih se tičejo te pritožbe? Zakon o zaščiti delavcev predpisuje kontrolo. Zakaj se ne izvaja zakon o zaščiti delavcev?

Letos izidejo 4 krasne knjige Cankarjeve družbe in sicer:

1. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1932. Potopisi in poljudne znanstvene razprave, lepe povesti in drugi spisi, vse z mnogimi slikami.

2. Angelo Cerkvenik: »Oraci.« Znamenita povest iz delavskega življenja, še lepša od povesti »Daj nam danes naš vsakdanji kruh.«

3. Liam O'Flaherty: »Zver se je prebudila.« Krasna povest iz vojne, kakršnih še v slovenščini nimamo.

4. A. Nexö: »Po solnčni Španiji.« Mičen potopis z mnogimi zanimivimi slikami.

Oprema knjig in platnice bodo lepe. Knjige vezane v karton.

In to vse za članarino 20 Din. Sodruži in sicer! Če še niste člani Cankarjeve družbe, vpišite se takoj. 20 Din za 4 knjige ni žrtev, nego poneni nakup lepih knjig.

Knjige Cankarjeve družbe morajo biti ponos vseh sodrugov in sodružic. Zato naj postane vsakdo član.

Nova ustava razglašena

Razširjenje vlade.

S kraljevim manifestom z dne 3. septembra 1931 je bila razglašena nova ustava kraljevine Jugoslavije.

Na predvečer izdaje manifesta se je vršila kronska seja vlade, na kateri se je razpravljalo o zadevah državne uprave.

Izpopolnjena je bila z ukazom kralja z dne 2. septembra 1931 tudi vlada, in sicer so bili imenovani za ministre brez portfelja Kosta Timotijević, dr. Ivan Paleček, Andro Stančić, Ivan Pucelj, Pavao Matica in dr. Avdo Hasanbegović.

Za gradbenega ministra je bil

imenovan dr. Albert Kramer, doslej poslanik v Pragi.

Razrešena sta bila (3. 9. 1931) minister za gradbe ing. Dušan Serne in minister pravde dr. Svetomir Ljotić.

Ko je bila nova ustava proglašena, je v četrtek, dne 3. septembra, vlada demisjonirala, nato pa je novo vlado sestavil zopet general P. Živković iz prejšnjih in novo imenovanih ministrov.

Ustava obseza 120 členov in stoji takoj v veljavu. Novi parlamentarizem bo tvoril senat in poslanska zbornica.

Svečana otvoritev državnega sindikalnega kongresa.

Po kongresu strokovnih organizacij v Sloveniji se vrši dne 27. in 28. septembra v Zagrebu drugi redni kongres URSSJ.

Tega kongresa se udeleže deležni: Internacionalo bo zastopal sodrug Leon Žuo iz Pariza. Internacionalo zvezo lesnih delavcev sodrug Fritz Tarnov iz Berlina. Internacionalo transportno federacijo sodrug Nathans iz Amsterdama. Belgijski pokret bo zastopal sodrug Mertens.

Švedski sindikalni pokret bo zastopal sodrug Johansen. Madžarski sindikalni pokret bo zastopal sodr. Gal.

Zagrebški mestni medstrokovni odbor se je odločil, da kot domačin organizira svečano in javno otvoritev državnega sindikalnega kongresa. Vršil se bo v to svrhu javen shod, na katerem bodo govorili delegati iz Internationale in zastopniki delavskega gibanja iz raznih držav.

čarjem prepovedalo voliti delavsko zaupnike, sicer bi bilo večje kakor ono leto 1928.

Strokovne organizacije so izvedle akcijo za zaščito vajencev, dalje za starostno zavarovanje in proti poslabšanju socialnega zavarovanja sploh. V tem primeru je nad 15.000 po raznih krajinah na zborovanjih povedalo (avgusta 1929) svoje stališče v teh vprašanjih. Ta akcija se je ponovila meseca januarja 1930. Okoli 150 odborov in shodov je sklenilo resolucijo, ki je bila poslana v 47 izvodih ministru socialne politike ter po deputacijah predložena prisostnim sreskim načelnikom.

Nadalje je vodila Strokovna komisija akcijo za nezaposlene, akcijo za osemurnik. Dne 3. septembra 1928 je obrtniška zveza in trgovci na svojem shodu zahtevala deseturni delovnik. V protest te zahteve so strokovne organizacije proglašile dveurno protestno stavko ter poslale k velikemu županu posebno deputacijo in obrazložile svoje stališče za osemurni delovnik.

Pomembnejša je bila tudi akcija za podaljšanje stanovanjske zaščite. Ta akcija se je vršila 1928 in 1930.

Strokovna komisija se je udeleževala po svojih zastopnikih tudi

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2., mesečno Din 4.,
večoljetno Din 48. Za izvod Din 1.

Oglas po ceniku.

Telefon štev. 3478.

anket, ki jih je sklicevala Delavska zbornica. Tako: o stanovanjski zaščiti, o delavskem pravilniku za železničarje, o rudarskem socialnem zakonu, o obrtnem zakonu, o odpiranju in zapiranju trgovin in obratov, o osemurniku in 50odstotni dokladi za čezurno delo.

Gospodarska kriza, ki je zavihrala z vso krutostjo po delavskem razredu, je pojav, kakor jih je bilo sicer že več tekom desetletij, vendar s tem razločkom, da je nastala potem zopet splošna konjunktura. Sedanja kriza pa je začetek konca kapitalističnega gospodarstva in delavstvo se mora tega zavedati z vso resnostjo in stati pripravljen. Strokovno gibanje mora torej objeti vse panoge industrije in obrati, posamezne centrale strokovnih organizacij morajo medsebojno biti še v večji zvezi. Strokovni forumi od najmanjšega do najvišjega morajo biti autoritativni na vse strani in vzbujati s svojim delovanjem in enotnostjo respekt tudi pri onih, ki se še niso uspeli izviti iz plenic brezbrinosti za svojo lastno usodo in ki jim je geslo »MI« nepoznana stvar.

Organizacije so od zadnjega kongresa številčno napredovale. — Glasilo vseh teh organizacij (razen železničarjev, nameščencev in grafičarjev) je »Delavec«, ki izhaja dva-krat na mesec ter je dobro urejan. Prinaša načelne ali aktualne članke in pregled o gibaju predvsem priključenih organizacij. »Delavec« izhaja že 18. leto in je tako-rekoč zrasel z organizacijami. Čuti in vidi se, da je prav v tem skupnem listu velika sila, ki pospešuje razvoj in brezvestno bi bilo to skupno glasilo odtegniti delavstvu te ali one organizacije in ga s tem odtrgati iz duhovne vezi z ostalim delavstvom. Naše delavstvo se čuti eno, zato smo prepričani, da bo čuvalo tudi to svoje duhovno središče kadar zasluži. Naj ostane tudi v bodoče vodnik delavskemu strokovnemu gibanju!

V prepričanju, da bo letosnjii kongres še močnejše zasadil zavest solidarnosti in moči med strokovne organizacije, da bo v tem težkem času krize kapitalizma zasijal, kakor zvezda v viharni noči, da bodo po kongresu moči strokovnih organizacij naraščale in se jačale, pozdravljamo kongres razrednih strokovnih organizacij in vse delavskie deležni: ki bodo te dni prihitele iz vseh krajev Slovenije, da kujejo sebi in otrokom boljšo bodočnost.

Kaj je s starostnim zavarovanjem rudarjev in plavzarjev?

To vprašanje tlači danes rudarsko in plavžarsko delavstvo bolj kdaj poprej. Ne bomo se danes spuščali v podrobnosti tega zavarovanja, ker se je o tem za prizadeto delavstvo tako važnem vprašanju že toliko pisalo in govorilo na shodih, konferencah in na sejah glavnega upravnega odbora bratovske skladnice, da, ko bi se to pisalo in govorilo najtršemu kamnu, bi se moral omehčati.

Koliko težko zasluzenega delavskega denarja so že potrošile razne delegacije za intervencijo pri pristojnem ministrstvu? Koliko lepih obljub in priznanj o nevzdržnem položaju tega zavarovanja so podali že razni ministri, ali zopet vse zastonj.

**Vsakdo mora čitati
Fr. Žečevo knjigo**

• spolni vzgoji

**Stane 8 Din in se dobi
v vseh knjigarnah. ---**

Šesto leto že teče, odkar vodijo rudarji in plavžarji borbo za zboljšanje sedaj veljavnega Pravilnika o bratovskih skladnicah. Koliko nesrečnež je med tem časom na podlagi čl. 48—50 že prišlo ob vse pridobljene pravice? Koliko bude in joka je bilo s tem povzročeno? In vsa krivčnost tega pravilnika ne vzdrži tega zavarovanja pred polom.

Ceprav je minister najprej hotel sanirati skrahirane blagajne pokojninskega zavarovanja s tem, da je

zvišal prispevek od 5 na 7%, ter podaljšal delovno dobo od 30 na 40 let, se je kmalu pokazalo, da tudi to ne zadostuje. Zopet je moral poseči vmes in zvišal je prispevek od 7 na 12%. Pa tudi to ne drži. Že par mesecev po tej nameravani sanaciji se je pokazalo, da bi bilo zavarovanje takoj močno pasivno, če se ne bi izdatki krili s tekočimi obrestmi. No, in po zadnjih letošnjih redukcijah delavstva in mnogoštevilnih upokojitvah gre deficit v vedno večjem obsegu naprej.

Nemška država i. dr. so n. pr. valorizirale vse premoženje starostnega zavarovanja, in poleg tega še vse one predčasne upokojitve vsled posledic, dobljenih v vojni, padejo v breme invalidske blagajne. Poleg tega podpira nemška država še z 72 milijoni nemških mark ali 972 milijoni dinarjev letno pokojninsko zavarovanje rudarjev.

Upravičeno se danes vprašujejo rudarji, zakaj pri teh mizernih mezdah, poslabšanih še s praznovanjem šihtov, plačujejo tako visoke prispevke, a ne bodo pa imeli nikoli nič od tega.

Dela se v pravem ameriškem stilu in o kakri primitivnosti ni niti govora. Plinogeneratorji so se zmodernizirali, zlaganje in dovanje premoga je preje opravljalo na desetine delavcev, danes dva in moderni žerjav. Izpopolnilne in zvezale so se martinovke, pospešilo se je taljenje starega železa, ne pa zmanjšala vročina, ki žge delavcev; najnovježe turbine dajejo pogonsko silo za žično valjarno, kjer v divjem plesu kakor kači plešejo žareče žice. Neznosen smrad po žveplu ti vdari v nos iz bližnje žarilnice; iz nasprotné mehčilnice te opaja vonj hudičevega olja in že si v brnečem vrvenju gonilnih jermenov. Najmodernejsi stroji vlečejo žico od klavirske fine do grobe brzozavne. Kakor svileni pasovi, tečejo v mrzlovljarni trakovji fine pločevine, pa žrebiljarna z vsem truščem in ropotom, jermen, transmisije... Samo z nemimi, žrebiljarijem razumljivimi kretnjami lahko soseša na kaj opozoriš ali mu kaj poveš. In zopet prašna livarja s tekočo litino v vsemogče oblike in modele in mehanične delavnice, pa vedno razbijajoča kotlarna... Vse to tesno zveže delavca-kovinarja, ga priklenke nase in ga ne izpusti več. Od prvega trenutka, ko vstopi v tovarno, pa skozi celo življenje ga spremja ta pesem dela, ga utruja in mu piše kri ter črta dneve njegovega življenja. Izpopolnilne so se delavnice, opremile z najmodernejsimi stroji, ni se pa olajšalo delu delavcev. Še težje je nastalo, še več pazljivosti in izvežbanosti zahteva od njega, do skrajnosti mu izčrpava vsak dan duševno in fizično silo.

Strt od divjega tempa racionalizacije, ki je njega še pustila za nedoločen čas na delovnem mestu, dočim je stotine njegovih sotropin moralno v brezposelnost, na cesto, se vrača kovinar z dela domov. Dom, Malo je tako srečnih, da so si ustvarili tekom dolgih let svoj lasten dom. Mnogo jih je, ki so se okorajžili in si pričeli graditi skromne hišice, za katere bodo morali stradati po 20 in več let. Še več jih pa je, ki se stiskajo v dragih podstrelnih luknjah, v klečeh in barakah. Barake. Tudi to je nekaj posebnega. Nizke, tanko in slabo zidan stavbe so to, v nevarnosti, da ob večji poplodi vdere voda naravnost v stanovanja. So pa tudi take, kamor ne posije dnevna svetloba in si prebivalci morajo vedno pomagati z električno lučjo. Tu naj se potem odpodje in si nabere svežih sil za delo drugega dne.

Težko je življenje jeseniškega kovinarja, nič bolje ni tudi onega na Javorniku in Dobravi. Tudi tu je racionalizacija v polnem razmahu, tu so še ogromnejši valji, še strašnejše se reži smrt z visečega in pregibajočega mostovja, ali se pa opčeš in izreže roke pri izdelavi pločevine.

Pa romantična Dobrava, vsa v čremem grafitu. Sajasti so njeni delavci in koščeni nini obrazci. Iz globoko upadlih oči pa sijekrka za jutri. Kajti Dobrava se zvija v težkih krčih konkurenčne krize.

Pa ne obupavajo kovinarji; pogumno rezo nasproti jutrišnjemu dnevu, oklepajoče se in trdno verujoč v svojo strokovno organizacijo. Le ta jim je vsaj za silo osigurala življenja zmožne pogoje. Zaupajoč ji, je pričel jeseniški kovinar ustvarjati tudi gospodarske organizacije, ki naj ga tudi ustovidi kapitalističnega izkorisčanja. Pa tudi kulturno se prav pridno udejstvuje. Preuređil si je delavski oder, ima bogato knjižnico, priepla redne letne tečaje, kjer se vežba zaupniški kader, mladino pa se odtegne od pohajkovanja in brezdelnega posedanja po beznačilnosti z nogometnim športom in turističnim društvom »Prijatelj prirose«; udejstvuje se tudi v »Svobodi«.

Težko delo tam v tovarni, trdo tu v organizaciji, ali jeseniški kovinar kljubuje vsemu; zmagaže delo, pa če tudi s težkimi žrtvami, ker veruje v nov dan in v novo bodočnost.

Store.

ZAHVALA. Podpisani se najiskrenjež zahvaljujem vsem sodrugom in dobrotnikom, kateri so nabrali in mi darovali vsoto Din 118.— v bolezni in v pričakovanju vpokojitve radi redukcije v liveni železarne Štore.

Store, dne 4. 9. 1931. Sedar Tomaž.

Jesenice.

Dne 23. avgusta t. l. se je vršil dopoldan v Delavskem domu generalni članski sestanek, na katerem je poročal sodruž Jeram o dosedanjih informativnih razpravah in polževi počasnosti, s katero KID zadružuje s stotino izgovorov zaključek razprav. Prečital je tudi zapisnik zadnje informativne razprave, katerega spodaj pribujejemo.

Za sodrogom Jeramom je govoril sodruž Mur, lokalni načelnik druge rudarske skupine iz Trbovelj, ki je v nazornih primerih pokazal položaj rudarskega delavstva, izognil pa se ni tudi slab strani, ki jo imajo rudarji in vsled katere po njihovi lastni krvidi največ tudi trijno. Za svoja izvajanja je žel hvaležno priznanje vseh navzočih kovinarjev, ki so zeleni že dalj časa, da enkrat slišijo zastopnika bratske rudarske organizacije, da jim predloži položaj rudarjev.

Članski sestanek je bil izredno polnoštevilno obiskan, tako da so bili vsi lokalni v Delavskem domu premajhni.

Neomajena volja in endušnost preveva naše organizirane vrste. Pa če se še tako zavlačuje zaključek kolektivne pogodbe, do nje bo moralo priti, sicer bomo kovinarji našli pota za doseglo svojega prava.

Kolika je zavednost in naprednost našega kovinarja, dokazujeta dva sklepa, katera je ta članski sestanek tudi soglasno napisal. Znano je, da je podjetje svoječasno odklonilo odtegovanje prispevka za našo godbo. Ta članski sestanek pa je sklenil, da se bo od vsakega člana redno mesečno pobiral kakor za organizacijo po Din 2.— za godbo, tako da vsak, ki bo imel poravnati za celi mesec članarino za organizacijo, mora imeti poravnati tudi prispevek za godbo.

bo, kar se bo članu v knjižici s posebno štampiljko mesečno potrdilo. Sočasno je bil napravljen tudi soglasen sklep, da plača vsak član vsak mesec po 1 Din za »Prosveto«, kar bo ob številu 1200 članov znašalo letno 14.400 Din. Ta denar se bo uporabil izključno samo za prosveto, to je tečaje in predavanja, katere se bo organiziralo. Ta sklep je krona kovinarjev z Jesenic, Javornika in Dobrave. S tem dinarjem se bo doseglo globoko izobraževanje širokih našega članstva.

Prispevek za godbo po tem sklepu se prične pobirati z januarjem 1932, kar naj pomožni blagajniki obdrže v evidenci. Prispevek 1 Din za »Prosveto« pa se prične pobirati z mesecem septembrom in torej pozivamo vse pomožne blagajnike, da ta dinar poberejo v mesecu septembrom od vseh članov, ker je to obvezni sklep za vse in vsakega člana. V ostalem omenjamо še, da v kolikor nam je do danes znano, se bo vršila zaključna razprava za nove akorde, temeljne plače in delovne plačilne pogoje pred 15. septembrom.

Zaupnikom kakor članstvu pa priporočamo, da iz svojih obratov podajajo redna poročila, ker se čuje zadnje čase gorostasne stvari, ki se odigravajo po nekaterih obratih, da delajo delavci po štiri ure nadurnega dela, celo posamezniki, brez 50-odstotne doklade, da se nekaterim delavcem ne plačuje raznih splošnih doklad, da so se posamezniki na novo sprejeti delavci podpisali na neke reverze, da bodo vsako delo opravljali za najnižjo plačo itd. Sodruži, pazite se pri vsem tem, če se je in če se še kdaj zahteva od koga, da naj kak tak reverz podpiše, naj tega ne storiti in nai se o tem takoj obvesti glavnega zaupnika delavstva. Vsem pa, ki se kralji pravica na dokladah, priporočamo, da prijavijo potom svojega zaupnika to glavnemu zaupniku.

Podjetje nima pravice izsiljevati od delavcev podpis v takem namenem, ker ako bo podjetje izvrševalo tako silo, mora organizirano delavstvo tudi vračati s silo, torej z vsemi razpoložljivimi sredstvi zatrepi tako početje podjetja. Ravnino takoj naj nikar nikdo ne sili svojega miljenja ali kakorkoli v tovarno dotele, dokler ne bomo videli, kaj bo z dobravskimi delavci, od katerih en del začasno dela na Javorniku, drugi pa je bil odpuščen baje samo začasno. Naša zahteva mora biti, da se najprvo zaposli one, katere se ima namen reducirati, odnosno se jih umetno reducira, ne pa da se je na Savi in Javorniku sprejelo nekaj novih delavcev, na Dobravi pa se jih začasno odpustilo. Vsak pa mora misliti na skupnost in likvidacijo naše kolektivne pogodbe, odnosno na borbo za njo, potem šele naj svojce in kogarkoli predlaga v delo.

Bodite torej vsi resni in stvarni, sicer se bo podjetje posrečilo upeljati najumaznejši celjski režim. Naj ne misli vsak samo nase, ampak tudi na celoto, posebno pa naj misli vsakdel tudi na onega, ki mu je ogrožen njegov zasluzek in delo. Ker ima podjetje zadnje čase celo kopo nepotrebnih postopačev, nekaj na novo, nekaj jih je bilo že poprej odveč, se torej tudi vsestransko pazite pri delu. Ker glavna naloga teh postopačev je, da študirajo samo to, kje bi se še kak delavec dal prišediti ter si tako služijo nezaslužen kruh. Nič se pa gospodi ne mudi urediti že enkrat kolektivnega pogodbenega razmerja. Nered, ki se ga hoče za delavstvo upeljati, je zlata jama za podjetje, zato moramo mi skrbeti, da pride do reda in pravnega stanja. Uvažujte vse to!

ZAPISNIK,

sestavljen o informativnem razgovoru

dne 20. avgusta 1931.

Prisotni: Za Kranjsko industrijsko družbo ravnatelj ing. Leo Dostal in prokurist dr. Maks Obersnel; za delavstvo Kranjske industrijske družbe glavni zaupnik Jurij Jeram ter obratni zaupniki Ivan Čelešnik, Rudolf Kunčič, Valentim Malej in Fr. Mohorič.

Predmet: Informativen razgovor o možnosti ureditve raznih vprašanj, tičočih se delavnega razmerja potom nove kolektivne pogodbe.

Razgovor se je vršil kot nadaljevanje dne 12. avgusta 1931 započetega informativnega razgovora na podlagi osnutka nove plačilne in delovne pogodbe, predloženega po Savezu metalских radnika.

Zastopnika Kranjske industrijske družbe sta podala izjavo, da podjetje za sedaj ne smatra za umestno, da bi se vsa v osnutku obravnavana vprašanja uredila z novo kolektivno pogodbo, ker namerava podjetje izdelati nov delovni red, ki naj bi bil v skladu z novim obrtnim zakonom, katerega pravila kr. vlada. Ne izključujeta pa možnosti, da bi se v obliki kolektivne pogodbe uredila že poprej posamezna vprašanja.

Po razgovoru o raznih podrobnostih je bilo domenjeno:

1. Podjetje bo izdelalo za meritorno obravnavo v posameznih obratih že objavljene in uveljavljene nove akordne tabele z načrbo deloma revidiranih osnovnih ali smernih mezd in mezd za popravila ter z navedbo doklad za posebna dela; te tabele bo podjetje dalo pred meritorno obravnavo v proučitev delavskim zaupnikom; akordne tabele bodo obsegale tudi zasluzek livarjev.

2. Podjetje bo proučilo možnost, da bi se zasluzek onih delavcev, ki po naravi svojega dela ne morejo biti plačani po direktnem akordu, uredil na ta način, da bi indirektno participirali na akordnem zasluzku delavcev, zaposlenih v proizvajajočih obratih.

3. Ko bodo priprave, navedene v prvih dveh točkah, dovršene, bo podjetje povabilo zastopnike delavskih organizacij na skupen razgovor radi eventualne meritorne ureditve posameznih vprašanj potom kolektivne pogodbe.

Jesenice, dne 20. avgusta 1931.

Dostal, dr. M. Obersnel.

Jurij Jeram, Franc Mohorič, Čelešnik Ivan,

Kunčič Rudolf, Malej Valentijn.

STROKOVNI VESTNIK.

Guštanj.

V nedeljo, dne 23. avgusta t. l., je sklical tukajšnja podružnica S. M. R. J. javen tovarniški sestanek, na katerem nam je med drugimi s. Tomam iz Jesenic izčrpano orisal splošni položaj delavstva in težki železni industriji in pozval vse navzoče, naj vendor enkrat že spregledajo, ter vstopijo v enotno razredno strokovno organizacijo. Upravičeno je grajal našo zaspansost in indifferentnost, ki se je razpela med nami in ki nas tako strašno biča. Kaj čakamo? Na kralja Matjaža, da pride in nas reši? Nikdo, ne ta ali oni, samo mi, mi sami, v nas samih je ta moč, da vrzemo raz sebe ta jarem, ki nas guli. S tem zboljšamo svoj mizerni položaj. Zato guštanjski kovinarji, naj vendor enkrat že zdravljamo ta bič, ki pada po naših plečih, sledimo pozivu vsi do zadnjega delavca v tovarni, postanimo člani enotne strokovne organizacije in bodimo uverjeni, da će bomo mi napram organizaciji storili svoje, tedaj še bomo lahko tirjali od nje, da bo z veseljem storila vse za obrambo nas in naših pravic.

Fr. T.:

Hlapec Jernej.

Kdaj je že spisal naš Cankar to zgodbo in koliko se jih še dogodi vsak dan... Sredi lepega določnega dnevnika drvi gorenjski vlak v Ljubljano. Potniki vstopajo in zopet izstopajo na vseh postajah, ter hitro dalje po svojih dnevnih opravkih. Samo eden, ki izstopi na eni večjih gorenjskih postaj, ne more tako za drugimi. Počasi, trepetajoč po vsem životu in bojavljivo, obut samo v nogavice, čevlje čez ramo, ves oprt na palico, se ponika naprej in vsak hip omahne. Pristopi prijazen sprevodnik, ga prime pod roko in mu pomaga, da pride siromak srečno čez tire. Presulinjivo je bilo gledati to sliko. Povprašam neko žensko, ki se je z njim skupaj vozila in sem ju videl v živahinem razgovoru, ter izvem sledeče:

Fant, se ne 25 let star, je delal nad dve leti pri nekem posestniku. Devali so žito v kozolec. In fantu, ki je stal na prečki, se ta zlomi in nesrečnež pada na tla, kjer se močno poškoduje. Leži doma in se zdravi brez zdravnika. Ko gospodar le končno uvidi, da bo moral klicati zdravnika, pošle ponesrečenca samega brez vsakega spremstva v oddaljenejše mesto k zdravniku. Kako sta se pomenila z zdravnikom, ženska ni vedela, zvedela je edino to, da fant niti toliko denarja ni imel, da bi kupil od zdravnika predpisana mu zdravila. Kako je revez potoval nazaj, smo povedali zgoralj.

In sedaj najlepše. Fant je prepričen svoji usodi tam na peronu. Milo gleda za zdravimi ljudmi on, ki je bil tudi še pred kratkim prav tako zdrav kot drugi. Hlapec Jernej, ki ne more več delati, Nihče se več ne zmeni zanj. Niti zavarovan ni bil nikjer, še posepo nesreči ga je gospodar prijavil. Vprašalo se ga je, ali nima gospodar konja in

Vilim Haramina:

Problem našega sindikalnega pokreta.

(Diskuzija h kongresu URSSJ.)

V naši državi imamo okrog 40 delavskih in nameščenskih savezov raznih panog zanimanja. So taki, ki so centralizirani za celo državo, potem pokrajinske saveze, goji se pa istotako od gotovih elementov ideja lokalnih organizacij v našem delavskem pokretu. Nekateri savezi delujejo na industrijski osnovi, a mnogi nimajo nobenega sistema v svojem delovanju. Radi tega, ker ni nobenega pravega sistema niti načrta za delo v delavskem sindikalnem pokretu, nastajajo prepriki in spori, ki prinašajo vedno večji kaos v delavski sindikalni pokret. Mi, od Općeg radničkog saveza Jugoslavije smo zahtevali takoj pri prvem ujedinjenju z Glavnim radničkim savezom Jugoslavije, da se naj delavski sindikalni pokret postavi na industrijsko osnovo: eno podjetje — ena organizacija, ena in sorodna panoga zanimanja — en savez za celo državo. Ta ideja je pri ujedinjenju med Općim radničkim savezom Jugoslavije in Glavnim radničkim savezom Jugoslavije bila sprejeta in vnešena v statut s sledenim besedilom:

„Sistem sindikalnih savezov je v finančiskem oziru centralističen za celo državo. Ali organizacija notranjega dela in administracije ne sme ovirati iniciativ in akcije celine. Profesionalni (sindikalni) državni savezi se dele po karakterju profesije in podjetja. Prinzip organizacije: eno podjetje — en sindikat, se izvaja na ta način, da se delavci enega in sličnih podjetij in ene in sličnih industrijskih organizacij v enem sindikatu. Delavci od več različnih profesij, kot: ključnici, mizarji, mehaniki, itd., se organizirajo v tisti profesionalni sindikat, kakršnega značaja je dotočno podjetje. Delavci, ki so zaposleni pri grobi drvarski in tekstilni industriji, papirni industriji, celuloze, kemikalijah, stekla, cementa, kleja, sladkorja, čokolade, piva, maziva in mila, spadajo Općem radničkom savezu Jugoslavije.“

Če bi se vestno delalo na sprevedbi sklepov ujedinjenja, mi bi danes v naši državi imeli popolnoma konsolidirani delavski pokret in mi bi mesto 40 raznih delavskih in nameščenskih savezov s 15 do 20 tisoč organiziranimi, imeli sicer največ le 15 savezov, a to s 50.000 člani in naš delavski pokret bi bil zelo važen faktor v naši državi. In delavski razred bi ne bil tako brezpomemben, nego bi preko svojih organizacij prišel do izraza pri vseh socialnih in ekonomskih problemih, ki jih je treba hitro rešiti, ako se želi, da veliki del našega naroda popolnoma ne propade. Največja nesreča je v tem, da ni bil sklep ujedinjenja sproведен v življenje. To se ni zgodilo zato, ker so mnogi sodruži gledali z drugimi očmi na sindikalni pokret, a niso imeli poguma, da bi to svoje stališče pri ujedinjenju odkrito izpovedali. Glasovali so za industrijsko in centralistično obliko organizacije, a potem so ovirali izvedbo teh sklepov in širili med delavce svojo idejo profesionalnih organizacij po kvalifikaciji. Še večja nesreča je v tem, ker mnogi vodilni sodruži niso soglašali z nami v vprašanju izobrazbe delavstva v sindikalnem pokretu. Medtem ko smo mi poudarjali, da se v delavskem sindikalnem pokretu mora jasno in odkrito razredno in socijalistično vzgajati delavstvo, so oni imeli drugo stališče, da se v sindikalnem pokretu ne vodi socialistična vzgoja (nauka), ker bodo delavci, ki pridejo v sindikalni pokret, s časom sami od sebe postali socialisti. Niso imeli poguma, da to pri ujedinjenju med Glavnim radničkim savezom Jugoslavije in Općim radničkim savezom Jugoslavije jasno izpovedo, ter so istotako glasovali za naše stališče, pozneje pa so v sindikalnem pokretu delali obratno ter so tako z dve strani vnašali kaos v naš ujedinjeni delavski pokret, da preprečijo izvedbo sklepov ujedinjenja.

In dasi so oni tudi pri drugem ujedinjenju Glavnega radničkega saveza z delom nezavisnega delavskega pokreta pristali na to, da se ostane pri principu: eno podjetje — ena organizacija, ena in sorodne pan-

ge zanimanja — en savez za celo državo, so se vendar z vsemi sredstvi borili, da se opusti v sindikalnem pokretu socialistična vzgoja, ter so v tem tudi uspeli.

Jaz sem osebno — četudi s težkim srcem — pristal na njihov predlog, ali socialistično vzgojeni delavci so to novo duhovno vzgojno linijo zavrgli in se niso hoteli pokoriti sklepu. Oni so nadalje v svojih sindikalnih organizacijah delovali socialistično, kar se jima je zelo zamerjalo od strani večine vodstva Ujedinjenega radničkega sindikalnega saveza Jugoslavije. Ker so vodeči sodruži URSSJ-a zamerjali tistim sindikalnim organizacijam, ki so delovale socialistično in katere niso hoteli izvrševati sklepe kongresa, so te organizacije zopet predbacivale vodčim sodrugom URSSJ-a, zakaj oni ne izvršujejo sklepa prvega in drugega kongresa ujedinjenja, da postavijo sindikalni pokret na industrijsko in centralistično osnovo, nego so, obratno, delali proti industrijskim in centralističnim savezom in propagirali (ispovijedali) profesionalne pokrajinske saveze.

Evo, tako je prišlo do spora med Općim radničkim savezom Jugoslavije in Ujedinjenim radničkim sindikalnim savezom Jugoslavije. Mi smo zahtevali industrijske in centralistične saveze, v katerih bi se delavci socialistično vzgajali, a vodje URSSJ-a so zahtevali in zahtevajo še danes profesionalne pokrajinske saveze, v katerih se ne sme jačje povdarjati socialistični nauk. Borba med enim in drugim delom delavskega pokreta je postajala vedno ostrejša. Ker pa so vodilni sodruži od URSSJ-a v tem srečnem položaju, da jim je začasno osigurana njihova osebna eksistence v delavskih zbornicah, so si domišljali, da bodo z nekolikimi udarci raztrgali Opć radnički savez Jugoslavije ter ga hoteli popolnoma pobiti in likvidirati. Vendar so se zelo prevarili. Opć radnički Savez Jugoslavije je dobil v svoji borbi veliko pomoč. Priključil se mu je stari izkušeni Savez živežarskih radnika, ki je svoje člane socialistično vzgajal; za njim je prišel Savez rudarskih radnika in na koncu Unija syratštarskih namještencev, tako da tvorijo danes ti savezi eno delovno skupnost, ki stoji na principu: eno podjetje — ena organizacija, ena in sorodne panoge zanimanja, en savez za celo državo in da se v teh savezih vedno in na vsakem mestu povdarja razredna socialistična vzgoja (nauk).

To stališče naše delovne skupnosti ima krepki znanstveni temelj. Akumulacija kapitala se izvaja s silno brzino. Gospodarska kriza bo še pospešila akumulacijo kapitala in mi ne bomo mogli delavskemu razredu z našimi organizacijami v ničem pomagati, če bomo imeli profesionalne organizacije po kvalifikaciji in to celo pokrajinskega značaja, ker bomo v enem podjetju imeli 10 organizacij z 10 centralami. In medtem ko se bodo delavci in centrale sporazumevali o postavitvi zahteve delodajalcu ali o obrambi svojih interesov, bo davno prej ušel trenutek, ki bi bil ugoden, da bi se od delodajalca za delavce kaj izvojevalo.

V industrijskih centralističnih savezih morajo biti oblastni odbori s široko avtonomijo. V takih savezih lahko tudi obrtni delavci, zaposleni v mestih v obrtu, t. j. pri malih obrtnikih, formirajo svoje sekcijs in podsaveze, da ščitijo tako tudi svoje interese.

Kakor se iz vsega tukaj obrazloženega vidi, ni spor med URSSJ-em in ORSJ-em prazna fraza, nego je to spor, ki je vzniknil iz dveh stališč. URSSJ-ovci se še niso iznašli v času, v katerem mi danes živimo, naše stališče je sodobno in radi tega je vzniknil tako oster spor. Edinstvo našega delavskega sindikalnega pokreta je nemogoče izvesti, ako vodstvo URSSJ-a na jugu ne odstopi od svojega nesodobnega stališča. Razumljivo je, da nočniko na svetu dovo-

liti, da se mu ono razbije, kar je zdravo, čilo in za življenje in borbo sposobno. Kako more Opć radnički savez dovoliti, da se njegove industrijske organizacije likvidirajo in članstvo razdeli posameznim profesionalnim pokrajinskim savezom, ki so totalno nesposobni, da prevzamejo bodisi kakršnokoli akcijo v današnji kapitalistični družbi. Na to Opć radnički savez Jugoslavije ne bo in ne more pristati. On bi, če bi na to pristal, grešil nad delavskim razredom v tej državi. Edinstvo sindikalnega pokreta se da doseči, ako URSSJ-ovci pristanejo na organizacijski princip: eno podjetje — ena organizacija, ena in sorodne panoge zanimanja, en savez za celo državo, a v posameznih industrijskih krajih naše države da se upostavijo oblastni odbori s široko avtonomijo.

Poleg tega je potrebno, da URSSJ-ovci pristanejo na razredno socialistično vzgojo v sindikalnem pokretu in edinstvo našega sindikalnega pokreta je gotova stvar. Glavni problem našega pokreta leži v tem, da se za vsako ceno pridobi glavne funkcijonarje URSSJ-a za to naše stališče in problem našega sindikalnega pokreta bo rešen.

Razumljivo je, da se bo to doseglo samo tedaj, če se odstrani

Bogdan Krekić:

Organizacijski problemi.

Pripravljanje enotnosti.

(Diskuzija h kongresu URSSJ-a.)

Naša dolžnost je, da preden izrečemo internacionalni forumi delavskega sindikalnega pokreta svojo sodbo o sporu v našem pokretu, poskušamo te spore likvidirati v svojem krougu. Zato je centrala URSSJ-a za 18. septembra 1931 pozvala Opć radnički savez Jugoslavije, da pošlje svoje delegate na razgovor.

Že večkrat smo mi podčrtali naše stališče: enotnost je vpostavljena tisti hip, ko se v eno celoto zligejo naši istorodni savezi z grupami, sekcijami ali podsavzeti, ki so v sestavu ORSJ-a in ki danes delujejo na istem teritoriju proti istorodnim savezom.

Zato treba predvsem priznati potrebo ujedinjenja n. pr. Saveza lesnih delavcev z Orsovim podsavzom lesnih delavcev, Saveza živilcev z Orsovo sekcijo živilcev itd.; a nato priznati, da je delavski pokret demokratična ustanova in ujedinjenim organizacijam prepustiti, da same uređijo svoje notranje odnose.

Nič več. Stvari so torej docela jasne.

Vse naše organizacije prošlih dveh let beležijo lepo napredovanje in to navzlic vsem trzavnicam v pokretu in vsem težkočam izven pokreta. Ako izvedemo ujedinjenje, tedaj se odprejo še širši izgledi za razvoj pokreta.

Kakor hitro izvršimo ujedinjenje in izkoreninimo grde spore (ne mislim pod tem načelne in lojalne diskuze, ki so vedno v veliko korist), bi mi naša skupnost naredili privlačno za vse raznovrstne svobodne sindikate, kakor n. pr. grafičarje, bančne uslužbence... in naša skupnost bi postala v resnici reprezentativna povsod in za vsakogar.

Vsi tisti »zlati ljudje«, o katerih piše soder. Haramina, ne bi bili samo dobrodošli v taki veliki skupnosti, nego bi nam jih še primanjkovalo. Nai si nikdo ne domišljuje, da nam je kdo izmed njih napoti, da smo na katerega izmed njih ljubosumnji, ali da se koga od njih bojimo.

Dokler mi tako odkrito sodrugom iz ORSJ-a zagotavljamo našo grotost za skupnost, dokler se mi čuvamo, da ne bi s čim ali kje žalili dostojanstva, slavohlepnosti, časti ljudi, in karkoli, kar bi omalovaževalo drugo stran — mi žalibog tega ne moremo konstatirati z druge strani.

23. avgusta n. pr. se je vršila oblastna konferenca ORSJ-a v Novem Sadu. Na nji so imeli glavno besedo sodruži Haramina, Vitomir Korač, Nedeljko Divac. O tej konferenci je »Radnički Glasnik« od 29. avgusta prinesel obsirno poročilo. To poročilo priča, da je konferenca dne 23.

Okusna in zdrava je kolinska kava!

avgusta bila v bistvu ponavljanje Orsovega kongresa od maja letosnjega leta. Vsi objektivni ljudje so rekli, da je bil ta kongres nelepo delo (ružna rabota). A ponavljanje vsega tistega nelepega je izvršeno v času, ko se naj zastopniki Orsa na 18. in 26. sept. sestanejo z zastopniki Ursovih organizacij, da se porazgovore in sestanejo v prisotnosti odpolancev naših internacionalnih forumov.

Kaj je delala konferenca v Novem Sadu? Tam je ponavljana izmišljotina, da je Ursovo vodstvo bilo proti delavski zakonodaji; imenovali so vodstvo »kupljenim komoraškim agentom«, ljudi, ki so samostojni tajniki sindikalnih organizacij in ki nimajo nobenih zvez s komorami (Delavskimi zbornicami). Ponavljala se je neresnica, da so komore jerobi sindikatom; harangiralo se je proti ljudem, ki so vznikli v delavnicah in od tam v pokret in v forume. Pa tudi v komore (Delavskie zbornice) so prišli po zaupanju članstva, ki nikdar in nikjer noč nekaj storiti, kar ni v sporazumu z gibanjem in česar bi pokret ne hotel in ki nočeo ostati nikjer, niti v komorah, če izgube zaupanje pokreta. Iznešena je ogabna izmišljotina, da odpošilja Savez poljoprivrednih radnika v Francijo in Nemčijo stavkokaze. In ordinarna neresnica je o višini članarine v tem savezu; ponavljana je stara želja posameznikov iz Orsovega vodstva, da je v »Ursu kaos« in da je »ogromna večina članstva amsterdamskih sindikatov izven Urs«.

Zakaj so potrebne sodružom Haramini, Koraču itd. takšne neresnice? Nikdar in nikjer mi ne omalovažujemo Ors, pa četudi je on stvarno 10 krat slabši, nego organizacije, ki so v sestavu Urs. Moč, ki jo predstavlja Ors, gledamo mi kot da bo jutri združena v skupnost in tako moč strokovnega pokreta povečana. Zakaj potem tako nelepo govoričenje s strani Orsa, da ni Urs in ignoracija moči, ki je 10 krat večja od njegove?

Rezultat cele Orsove konference po zmerjanju proti celoti pokreta svobodnih sindikatov je kulminiral v tem: da je potrebno »najti krvce, ki so krivi nesoglasja med Orsom in Ursom in da se ti krivci odstranijo.«

Krvci? Spor med Orsom in Ursom je, stvarno vzeto, spor med Savezom lesnih delavcev z ene strani in Orsa z druge strani; izmed Saveza metalских radnika z ene in Orsa z druge strani; izmed Saveza privatnih namještenika z ene in Orsa z druge strani in tako dalje po vrsti. In spor je v tem: ali naj bodo delavci

živilske industrije organizirani v Savezu živilskih delavcev ali naj bodo organizirani v Orsu. Ali naj bodo industrijski železničarji organizirani v Ujedinjenemu Savezu železničarjev ali v Orsu; ali naj bodo tekstilni delavci organizirani v Savezu tekstilnih delavcev ali v Orsu; ali naj bodo poljedelski delavci organizirani v Savezu poljoprivrednih delavcev ali pa v Orsu itd.

V tem grinu tiči zajec. Ni tu ničesar, kar se naj preišče in kaznuje. Tu se treba sporazumeti. Orsove sekcije, grupe in podsavete treba spojiti s pripadajočimi savezi in skupnost je dosežena. Ni treba stvari narocno komplikirati. Situaciji treba odkrito in jasno pogledati v oči, se opredeliti: za enotnost ali proti.

Tisti, ki hoče enotnost, mora to pokazati v praksi. Vsem svojim Mestnim medstrovkovnim odborom je URSSJ dal instrukcije, da k sodelo-

vanju v Mestnih medstrovkovnih odborih vabijo tudi Orsove podružnice povsod, kjerkoli one obstoje. M. M. O. Ursovi to tudi delajo. Ali Ors je, nasprom, svojim podružnicam ukazal, da morajo povsod izstopiti iz M. M. O. Urs. O neki, morda svoji nedisciplinirani podružnici (Sombor) je na novosadski konferenci sklenil, »da mora izstopiti iz tamkajšnjega M. M. O. Urs in se vzdržati vseh skupnih akcij z Ursom.«

Tako dela Ors pred razgovori, ki smo jih sklicali za 18. septembra t. l. Tako dela pred intervencijo, ki nam jo prisrčno nudijo internacionalni forumi pokreta.

Ali se na tak način pripravlja teren za skupnost? Ali se Orsovi funkcionarji, ako tako delajo, zavedajo svoje velike moralne odgovornosti pred delavskim pokretom v sedanosti in bodočnosti?

Ivo Lah:

Gospodarska kriza v posameznih industrijah

Eno najvažnejših in najpogostejših vprašanj našega gospodarskega življenja je, katera vrsta naše industrije je po sedanji obči gospodarski krizi najbolj prizadeta. Saj je vendor od tega vprašanja odvisna naša gospodarska in davčna politika, naša zakonodaja itd. itd. Dravska banovina nima urada, ki bi se bavil z narodno-gospodarsko statistiko v večjem obsegu. Vsled tega so najprimernejše in najzanesljivejše tozadevne statistične ugotovitve Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, pri katerem so med 100.000 zavarovanimi delavci, zaposlenimi v 25.000 obratih in pri 20.000 podjetnikih, zastopane vse industrije razen sledečih izjem:

1. Rudarji, ca. 14.000 po številu, ki so zavarovani pri Bratovski skladnici.

2. Železničarji, ca. 12.000 po številu, ki so zavarovani pri Bolniškemu

fondu drž. prom. osoba (humanitarnemu fondu).

3. Privatni nameščenci, ca. 5000 po številu, ki so zavarovani pri privatno-društvenih blagajnah, in sicer pri »Trgovskemu bolniškemu in podpornemu društvu« in pri »Merkurju«.

4. Državni, samoupravni in javni uradniki, ca. 20.000 po številu, ki so oproščeni zavarovanja, oziroma so zavarovani pri državnih in drugih fondih.

5. Poljedelski delavci, ca. 50.000 po številu, kateri so načelno zaenkrat še izvzeti iz zavarovalne dolžnosti.

Za tu naštete izjeme sledi sledeče številke načelno ne veljajo. Kot merilo za veličino gospodarske krize v posamezni industrijski panogi smemo uporabljati padec zaposlenih delavcev v gotovem časovnem obdobju na pr. od 30. VI. 1930 do 30. VI. 1931, izražen v odstotkih.

Industrijska skupina	Število zavarovancev 30. VI. 1931.	Absolutni prirast »+« in padec »-«	V %	Odstotni prirast in padec prejšnjega leta
Usnjarska industrija	1.934	- 585	- 23%	+ 4%
Pisarne in denarni zavodi	888	- 241	- 21%	- 12%
Kemična industrija	2.610	- 495	- 16%	+ 28%
Lesna industrija	13.186	- 1988	- 13%	- 7%
Živilska industrija	4.883	- 653	- 12%	- 1%
Poljedelstvo	737	- 94	- 11%	- 12%
Tekstilna industrija	8.295	- 828	- 9%	+ 10%
Oblačilna industrija	9.810	- 856	- 8%	- 0%
Trgovina	4.734	- 388	- 8%	- 10%
Kovinska industrija	8.545	- 243	- 3%	- 1%
Papirna industrija	2.284	- 64	- 3%	- 1%
Kamenje in zemljine	6.022	- 126	- 2%	+ 1%
Saniteta in higijena	1.992	+ 6	+ 0%	+ 4%
Gradbeni industriji	15.921	+ 788	+ 5%	+ 12%
Gospodinjstvo	8.405	+ 512	+ 6%	+ 4%
Promet	1.789	+ 144	+ 9%	+ 9%
Gostilne, kavarne in prenočišča	3.513	+ 312	+ 10%	+ 1%
Poliografija	1.184	+ 110	+ 10%	+ 18%
Gledališča, prosti poklici, razno	1.426	+ 276	+ 24%	- 0%
Rudarstvo in topilnice	260	+ 180	+ 225%	- 54%
Skupaj	98.418	- 4233	- 4%	+ 2%

Največji padec izkazuje usnjarska industrija -23%, katera je do lanskega leta še napredovala za +4%.

Pisarniško osobje je zavarovano pretežno pri privatno-društvenih blagajnah (»Trgovsko in podporno društvo« v Ljubljani in »Merkur« v Zagrebu, ki ima svojo podružnico v Ljubljani). Te številke nimajo pravega narodno-gospodarskega pomena.

Kemična industrija izkazuje zelo velike oscilacije. Lansko leto je napredovala za +28% in letos je pa padla za -16%. Te oscilacije so še posledica naše carinske politike, katera je svoječasno najbolj prizadela kemično industrijo.

Lesna industrija je naša »Ahilova peta«. Od konca stabilizacijske krize, te je od konca 1925 do konca 1929, je ta industrija najbolj uspevala. V treh letih je napredovala skoraj za 50% (od 11.173 lesnih delavcev v letu 1926 na 16.301 delavca v letu 1929). Takozvani ruski dumping pri izvozu lesa je najprej in najobčutnejše udaril našo lesno industrijo. Mesto rapidnega napredovanja imamo sedaj rapidno nazadovanje lani

ampak tudi produkciji. Ingerenca nadzornih oblasti je torej nujno potrebna za ublažitev kriz.

Interesantno in poučno je pa dejstvo, da ostale industrije, katere ne producirajo dobrin, potrebnih za vsakdanje življenje proletarskih mas, tudi v času sedanje gospodarske krize napredujejo ali pa vsaj ne nazadujejo v znatnejšem obsegu.

Kovinska industrija, katera služi v prvi vrsti produkciji novih strojev, t. j. novega kapitala, papirna industrija, katera služi kulturnim potrebam (časopisi, knjige itd.) in kamnije in zemljine, ki služijo v prvi vrsti stavbemu, t. j. novemu kapitalu, izkazujejo neznatna nazadovanja od ca. 2%. Saniteta in higijena vsled vsestranskega napredovanja socijalne medicine polagoma raste. Gradbeni industriji (zidanje palač in drugih stavb, regulacija Ljubljane, gradba novih tramvajskih prog in cest itd.), gospodinjstvo (služkinje), promet (avtobusi), gostilne, kavarne in prenočišča (t. j. takozvana tujška industrija, letovišča, kopališča itd.), poligrafija (tiskarstvo) in gledališča (kino itd.), pa izkazujejo znatno napredovanje lanskog leta kot letos ter tako zaposlujejo nove delavce in blažijo in krajšajo sedanjo gospodarsko krizo. Podatki OUZD-a o rudarstvu nimajo narodno-gospodarskega pomena, kakor smo v začetku omenili.

Ako na kratko rekapituliramo gorne statistične rezultate, vidimo, da obstaja bistvo sedanje gospodarske krize (z malimi specialnimi izjemami, n. pr. lesna industrija) v ca. 10%-nem nazadovanju onih industrijskih panog,

katera producirajo eksistene dobrine (to so dobrine, neobhodno potrebne za vsakdanje življenje vsakega, torej tudi vsega proletariata, kateri tvori pretežno večino naroda). Sem spadajo: usnjarska industrija, živilska industrija, poljedelstvo, tekstilna in oblačilna industrija. Kot nadaljnja posledica nazadovanja teh industrij pada tudi trgovina, ker brez posebnosti zmanjšuje kupno moč ljudstva.

Ostale industrijske panoge, katera producira novo kapital (kovinska industrija, kamenje in zemljine, gradbena industrija, promet, gostilne itd.) ali pa katere producira kulturne in ludsune dobrine (papirna industrija, saniteta, gospodinjstvo, poligrafija, gledališča itd.), pa napredujejo tudi ob času sedanje gospodarske krize ali pa vsaj vzdržujejo isti tempo produkcije kot pred krizo.

Gospodarska podjetnost ne miruje niti v času najhujših kriz. Razlike je samo ta, da je v času gospodarskega poleta podjetnost pretežno usmerjena na produkcijo dobrin, katere konzumirajo tudi revnje sloji, dočim je ob času gospodarskih kriz podjetnost pretežno usmerjena na produkcijo kapitala in občekoristnih dobrin, od katerih ima proletarijat samo posredno korist, namreč v novi zaposlitvi.

Vsekakor je zelo interesantno, da se na podlagi statistike OUZD-a dajo ugotoviti idejno tako globoke in stvarno tako važne strani sedanje gospodarske krize.

Ali je zniževanje mezd verižništvo ali ne?

Ni se še mnogo razpravljalo o tem, ali je zniževanje mezd verižništvo in navajanje cen ali ne. Zakoni o tem ne govore jasno, dasi imamo zakon proti navajanju cen. Hišni posestniki smejo navajati najemnine kolikor hočejo, dasi je bil že napol objavljen zakon, ki bo kaznoval hišne posestnike, če navajajo najemnine. Potreben bi bil tak zakon. Toda v isto vrsto spadajo tudi prenizke mezde, ki ne zadoščajo za eksistenco delavca in njegove rodbine.

Vsi ti zakoni, ki imajo namen ščiti socijalno šibke sloje, nastanejo iz socijalnih potreb, to je, z njimi se hoče olajšati socijalni položaj šibkih slojev. O trgovcih pravi zakon, da zadošča 20% kosmatega dobička; višji pribitek na cene je navajanje cen. Navajanje cen se pa ne more presojati samo iz tega vidika. Mnogo važnejše in socijalneje je stališče, da mora imeti vsak državljan vsaj take prejemke, ki mu jamčijo socijalno eksistenco, v kateri mu ni treba stradati in se odrekati drugim življenskim potrebščinam bodisi telesnim ali duhovnim. Ta moment je v socijalnem življenju mnogo pomembnejši, ker razjeda in uničuje ne samo posameznike, ampak uničuje človeško družbo. Zato je družba že sama po sebi dolžna, če razume svojo načelo, storiti vse, da se dvigne splošni socijalni položaj, ne pa le socijalni položaj ene plasti družbe.

Po naši presoji in morali, ki ji pa nič ne more ugovarjati, je tu-

kaj absolutno potrebna prav vestna kontrola nad tem vprašanjem. Danes znižujejo podjetniki mezde kar povprek. Nihče jih niti ne vprašuje, če je to z njihovega stališča potrebno, še manj se pa kdo briga, kako naj delavstvo izhaja s svojimi sramotno nizkimi prejemki, dasi je to, kakor smo že zgoraj povedali, najvitalnejšega pomena. Mezdní delavci in njih eksistence ne obstajajo v državi; nobenih zakonov ni, na katere bi se sklicevali, kadar stradajo, hirajo in so nezaposleni. Nobenega zakona ni, ki bi delavcem garantiral socijalni položaj, kadar imajo delo, nobenega zakona ni, ki bi delavca tudi drugače v tem pogledu dovoljil.

V tem oziru je zakonodaja še ne popolna in delavstvo, ki bi moral biti povsem enakopravno, je tu izročeno kapitalistični, ozioroma podjetniški spekulaciji.

Za nas je jasno, da spada zniževanje mezd in preslabo plačevanje delavstva prav tako pod navajanje cen, kakor navajanje cen pri trgovskem blagu, ker v obeh primerih se na nemoralni način poslabšuje preslabi socijalni položaj velikih množic delavstva. Oba primera imata sličen efekt le s to razliko, da to navajanje cen prizadeva množice in jih uničuje polagoma a sigurno.

V tem vidimo zlo. Tu je potrebna kontrola, tu zakon proti oderuhom, da se izboljša splošni socijalni položaj.

Razno.

S 117 prekrasnimi fotografijami in besedilom je izšla spominska knjiga o nedavni II. mednarodni delavski olimpiadi na Dunaju. Posneti so vsemi važni momenti: sprevod, bakljada, igra na stadionu, razne tekme, zmagovalci itd. Kdor naroči to knjigo pri centrali »Svobode« v Ljubljani, jo dobi za malenkostno ceno Din 10. Pomislite: 187 fotografij za 10 Din! Poleg tega je pa besedilo, ki pojasnjuje vse. Gotovo si jo bo naročil vsakdo, ki je bil na olimpiadi, da bo imel trajen spomin nanjo. Naročaj naj si jo pa tudi drugi, zlasti podružnice »Svobode« in druge delavskie organizacije. Naročite jo hitro, najkasneje do 20. t. m.! Oziramo se le na naročnike, ki so priložili Din 10. Na poštni položnici napišite zgoraj: »Ol. spis«, da ne bi denarja pomota porabili za list. — Centrala »Svobode«, Ljubljana, poš. pr. 290.

GLASBENA ŠOLA.

DELAVSKO GLASBENO DRUŠTVO »ZARJA« V LJUBLJANI
otvoriti tudi letos v oktobru glasbeno šolo. — Vpisovanje v glasbeno šolo se prične od 15. septembra t. l. dalje in traja najpozneje do 28. septembra t. l. Vpisovanje se vrši v prostorih Strokovne komisije, Delavska zbornica, I. vhod, I. nadstropje.

MEDNARODNI JEZIK ESPERANTO se je začel že nekaj let sem širiti tudi med delavstvom v Jugoslaviji. Tudi Strokovna komisija je 1929. leta priredila esperantski tečaj, katerega je obiskovalo okrog 25 so drugov.

Tudi letos hoče Strokovna komisija otvoriti esperantski tečaj. Zato pozivljamo vse sodruge in sodružice, ki hočejo zimo preživeti tudi z izobrazbo, da se javijo in vpišejo v tečaj najpozneje do 1. oktobra t. l.

RUDARJI.

Kaj je s pravilnikom o brezposelni podpori za rudarje?

Dolgoletna borba rudarjev za uvedbo brezposelnega zavarovanja rudarjev je bila takoreč brezuspešna. V času dobre konjunkture in polne zaposlitve rudarjev, se ni dalo nič napraviti. Priti je moralna težka kriza v rudarski industriji in z njo se večja brezposelnost rudarjev, preden se je dalo v tem pogledu kaj ukreniti.

Tako je prišlo do skupne državne rudarske konference, katera se je vrnila v Beogradu dne 27. marca t. l., na kateri se je o tem vprašanju razpravljalo. Po daljši debati je bil soglasen sklep, da se to zavarovanje uvede in sicer po principu splošnega zavarovanja pri borzah dela, to je 3 pro mille od obet delov od brutto zaslužka, pod upravo bratovskih skladnic.

Ta sklep je ministrstvo za rude in šume potom »Naredbe« s 1. aprilom t. l. zavonito uveljavilo. Tozadevni pravilnik o načinu delitve podpor pa je obljubil izdati zastopnik ministrstva po predhodni predložitvi v pregled rudarskemu zastopstvu v teknu enega meseca, ker je pomoč rudarjem nujna.

Od tega časa je preteklo že 5 mesecev, rudarjem se prispevki za to zavarovanje odtegne že od 1. aprila naprej, a tozadevni pravilnika še danes nimamo. Upravljeno se sedaj ježe rudarji, češ, zakaj plačujemo, če ne vemo zakaj; a še bolj pa brezposelni, ker so že nekaj vplačali, ne dobe pa brezposelne podpore.

Zato je skrajni čas, da pristojno ministrstvo v najkrajšem času izda tozadevni pravilnik s predhodnim pregledom s strani rudarskega zastopstva.

Odokd ta veter?!

Zadnje čase opažamo, da se v gotovih rudarskih Trboveljskih premogokopnih družbah nekateri pažniki ali strelni mojstri precej zanimajo za strokovno gibanje rudarjev. Samo čudno se nam zdi to, da vsak korak, ki ga napravi Zveza rudarjev Jugoslavije, glejajo s tako kritičnim očesom. Ja, izgleda, kakor bi hoteli reči, da je zadnjega neuspeha pri pogajanjih s Trboveljsko premogokopno družbo kriva edino Zveza rudarjev po svojem tajniku, v tem ko na drugi strani silno hvalijo delo »Narodno strokovno zveze«.

Mi bi se tem potom ž njimi ne pečali, ker po naših demokratičnih načelih pustimo vsakomur svobodo prepričanja in vesti, če se nam ne bi zdelo, da ima to neko drugo ozadje. Na napredovanje pri Trboveljski premogokopni družbi, menda ne mislijo, ker ona je tako stroga materialistična, da ne pozna nobene ideje, pa četudi je ta nacionalna. Da so »prenobel«, da bi se družili z delavstvom v eni skupini razredni strokovni organizaciji za obrambo njih interesov, to tudi vemo.

In zakaj potem ta graja ene stanovske razredne organizacije in hvalisanje druge? A nam se »svita za gorami« in rečemo samo to: Ubogi hlapci Jerneji, na nepravi poti ste.

Trbovlje.

Rudarji, delavci in delavke, zaposleni pri TPD, so s 1. avgustom zopet napredovali s svojim zaslužkom (pardon nazadovali), kmalu (kar je že fakt) bodo brezposelni rudarji drugih kulturnih držav imeli (imajo že) boljšo brezposelno podporo, kakor pa rudarji TPD mezde. No pa to tudi drugače biti ne more, ker potom čakovskih organizacij je kaj takega lahko izvedljivo, ker je ostali del organiziranih prešibak, da bi odbil take vrste napad. — Ogromni milijoni, izmozgani od rudarjev, jugoslovanskih državljanov, gredo v inozemstvo, a rudarji so lačni, raztrgani, bosli ter čez glavo zadoljni žive v strašni bedi, pomanjkanju in obupu. Le poglejte, za dnevno prehrano rudarske družine je na razpolago 1 do 2 Din dnevno. Tu ni potreben komentar. A kaj to gospodo okoli TPD briga. Sklenili so še, da je en do dva Din preveč za dnevno prehrano družine. Znali so še to. In kaj je storila jugoslovanska javnost. Boljše, človeka dostojno življenje in svobodo delovnega ljudstva se izvaja potom svobodnih delovnih strokovnih organizacij.

Zakaj so kapitalisti TPD znižali svojim prepridnim, do kosti izmožanim, sestradanim, ter v največji bedi, pomanjkanju in obupu živečim rudarjem že njih itak prenizke (neodgovarajoče eksistenčnemu minimumu) plače? Zakaj se ne upošteva ter ne izvaja sklenjenih kolektivnih pogodb? Zakaj se poslabšuje socijalno zakonodajo? Zakaj se krši zakon o zaščiti delavcev? Zakaj se krši zakon o osemurnik? Zakaj se delavstvo sili s pretiranim delom, da mora posamezni delavec delati za dva, ko so ti soči brezposelnih? Zakaj se delavstvo šikanira, zmerja, ter ga imenuje vse drugo, samo človeka ne? Zakaj se delovni kraji ne zavarujejo in ne odgovarjajo rudarskim predpisom ter varnosti življenja delavcev, da so stalno nesreče na dnevnem rednu? Trbovlje, dnevník, Neža (Agnez), so imele v letu 1929 štiri, v letu 1930 dvajset in v letu 1931 do danes dvanaest povečini težkih poškodb in to vsed zgoraj navedenih nedostatkov. (Zunaj več nesreč, kot v rovu. Res je nekaj čudnega, kako more kaj takega biti.) Zakaj nima delavstvo dostojnejša, higijenično odgovarjajočega stanovanja.

Dvignimo letos članstvo Cankarjeve družbe na 8000 članov!

itd. itd. Zato, ker večina delavstva ni razredno organizirana ter stoji izven razredno-borbenih strokovnih organizacij, a drugi del pa tava v raznih mešč. žoltih in črnih organizacijah. Eni zaslepjeni, drugi klečplazio, a tretji, egoisti, iščoč svojih osebnih koristi ali bolje rečeno korit, ker jim je dobrbiti in skupnost deveta brig. Skupnost jim je le na jeziku. Toliko časa, dokler ne bo delavstvo strnilo svojih vrst, ter stopilo v razredno-borbeno strokovne organizacije, vse do tedaj bo neusmiljeno padal bič kapitalistov po del. Hrbtit potom raznih izkorisčevalnih sistemov. Zatorej Vam kličemo: ura bje dvanajst! Ne iščite dlake v jaju, ker je našli ne boste. Iščite pomoč, rešitev in boljše življenje tam, kjer Vam je to zasigurano, to je: v razredno borbeni strokovni organizaciji potom Vaše zavedne borbe. Kdor noče biti klečplazec, koristolovec ali koritar, egoist ali nezavednež, ta bo stopil v vrste razrednega zavednega delavstva, ter postal aktivni vojak delavskih armade, katera vodi borbo za boljše, človeka dostojno življenje, boljšo in popolnejšo socialistično zakonodajo in za svobodo delovnega ljudstva. Kdor ni z nami, je proti nam, je rezerva onih, ki nas izkorisčajo, on pomaga zniževati plače delavstva. Poleg vsega pa uničuje še sam sebe, svojo družino in lastne otroke.

Kličemo Vam: Proč z malodušnostjo, proč s klečplastvom, proč s koritarstvom in egoizmom. Vsi za enega, eden za vse. Vsi v Zvezo rudarjev Jugoslavije. —k.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.**Sestanek tekstilnega delavstva v Mariboru.**

V nedeljo, dne 23. avgusta, se je vrnil sestanek tekstilnega delavstva v Gambrinovi dvorani. Za mariborske razmere bi moral biti sestanek bolje obiskan.

Poročal je o vzrokih gospodarske krize, o položaju delavstva in organizacijskih zadevah s. tajnik Jakomin, ki je v enourinem predavanju temeljito obrazložil vzroke krize, položaj delavstva in delovanje strokovnih organizacij.

Naloge in dolžnosti delavstva do organizacije je obrazložil s. Čeh.

Predsednik s. Dvoršak, ki je vodil sestanek, je pri zaključku pozval delavstvo, naj se tako važnih sestankov udeležuje v večjem številu in da vse ukronejo, da se tekstilno delavstvo v Mariboru organizira.

Ruše. Podružnica Splošne Delavske Zveze Jugoslavije v Rušah izključuje iz svoje srede Blaža Vigeca, sedlarja v Rušah, na podlagi sklepa seje z dne 24. avgusta t. l. Ruše, dne 24. avgusta 1931. — Gornik Franc, t. č. predsednik, Strnad Ivan, t. č. tajnik.

Obupni položaj steklarskih delavcev.

Kakor znano, je vsled krize steklarska industrija občutno prizadeta. Razumljivo je, da po današnjem krivičnem sistemu gospodarstva nosi največje breme steklarsko delavstvo. Industrija je najprej znižala steklarjem plače in to precej občutno. Odvezelo se je razne doklade, med temi tudi vročinsko. Najhujše pa je to, ker se je obratovanje skrilo in omejilo na minimum. V Hrastniku se dela samo 6 štihov na vsakih 14 dnevih, in se to ob velikem skrčenju delavcev. Nič boljše ni v Sv. Krizi in v Paračinu. Steklarsko delavstvo preživlja najtežje čase. Družine trpe pomanjkanje in glad, izgleda pa ni sedaj nikakega, da bi se obrnilo na boljše.

Ne vemo, če je steklarska industrija odnosno nje lastniki izčrpala vsa sredstva v boju proti krizi, vemo le to, da se, kakor že rečeno, vali vsa bremena na delavstvo. Včasih je bilo mogoče steklarjem, da so se izseljevali, danes pa tudi to ne pride več v poštev, ker položaj tudi izven naše države nič boljši.

V Nemčiji se producira v steklarski industriji komaj 40% prejšnje produkcije. V Čehoslovaški komaj 50% prejšnje produkcije. Češka steklarska industrija, ki svoje izdelke povečini izvaja, se proti krizi uspešno borii in je izposlovala pri vladu precejšnje znižanje oziroma popust na prevoznih stroških. Zlasti je dosegljiva velika znižanje prevoznih stroškov za dovoz premoga, ker je znano, da igra pomem v steklarski industriji veliko vlogo, saj se pri topilnem procesu, pri katerem se kuri s premogom, potrebuje za vsak kilogram stekla, 4 kg premoga. Od cene premoga in prevoznih stroškov je v veliki meri odvisna cena stekla. V industriji, ki mora premog od daleč dovažati, stane mnogokrat premog več, kakor samo izdelovanje stekla. Čehoslovaški Solvci-koncern je radi te vladne pomoči mogel občutno znižati ceno sodi. Čehoslovaški steklarski industriji je radi tega kriza znatno olajšana, kar pa škoduje naši industriji, ker se uvoz iz Čehoslovaške v našo državo veča, kar krizo pri nas zaostruje.

Tudi v Avstriji je kriza v steklarski industriji menda na višku. Tovarna v Oberndorfu je bila 9. maja ustavljena radi pomanjkanja naročil. Prav tako v Moosbrunn 16. maja. Obraťovanje namevarajo ustaviti tudi v Floridsdorfu in Neu-Nagelbergu. V splošnem je pomanjkanje dela. V Štajerski Glasindustriji se je odpovedalo kolektivno pogodbo in znižalo plače. Po doljih večkratnih pogajanjih so avstrijski sodruži dosegli novo pogodbo in vsaj deloma preprečili nakane podjetnikov.

Brezposelni steklarjev je v Avstriji okrog 1000. Borijo se v Avstriji proti uvozu steklarskih izdelkov. Pišejo, da je bilo leta 1930 uvoženih steklarskih izdelkov za 17.5 milijonov šilingov.

V Franciji se je položaj zopet poslabšal. V tovarnah steklenic je bilo ponovno odpuščen veliko število delavcev. Stari »Flaconbetrieb« se ustavlja v vedno večjem številu. Tovarne za izdelovanje žarnic nimajo dela. V tovarni »Domec« v Bordeauxu

so bile ponovne redukcije. Zaposlenih je samo še en del Čehov, Francozi se odpuščajo.

Na Holandskem je skrajšanje delovnega časa in obratovanja po vseh tovarnah. Vsled zaščiti domače industrije nekaterih držav je »Flaschenkonföderacija« ugasnil velik del peči. Tudi produkcija električnih žarnic se je zelo zmanjšala.

V Belgiji v Fensterglaserei ni nobenega izboljšanja. Tovarna »Foureal« se je skrčila na 6 peči. Zaloge se kopijo. Weissholglas se kopijo na zalogah.

Iz teh kratkih podatkov, ki smo jih vzeli iz glasila avstrijske kemične organizacije, se razvidi, da davi steklarsko delavstvo križe po vseh državah. Pri nas je položaj toliko bolj obupen za steklarsko delavstvo, ker je brezposelnost ni nič preskrbljeno.

Vzroki krize so, kakor pri drugih industrijah, racionalizacija in slaba kupna moč konzumentov. Steklarji! Strnite se okrog svoje organizacije in z roko v roki z delavstvom vseh držav bojimo boj za novo kolektivno socijalistično gospodarstvo.

Delavstvo papirne industrije.

Tudi delavstvo papirne industrije preživlja najtežje čase. Sladkogorska tovarna lepenke in papirja je nad 8 mesecev delala v zmanjšanem obsegu. Delavstvo je vsaki mesec po 8 do 10 štihov praznavalo.

Tovarna lepenke v Ceršaku je skoraj polovico delavstva odpustila. Kakor se čuje, namerava tovarna prestati z obratovanjem. Tudi tovarna lepenke »Bonač« pri Domžalah je odpustila polovico delavstva.

Dobili smo poročilo, da so večkih papirnice zopet odpustile 40 delavcev. Z redukcijo groze tudi v Medvodah-Goričanah ponovno.

Delavstva papirne industrije se polašča obup. Zaslukha ni, podpora ni! Kam bo vse to dovedlo. Na merodajnih mestih za odpočelo delavstvu ni razumevanja.

Občni zbor naše podružnice v Sladkem vrhu.

Dne 23. avgusta se je vrnil redni letni občni zbor naše strokovne organizacije. Ker je bil predsednik s. Muster v službi, je vodil zbor s. Spindler, ki je podal tudi poročilo odbora o delovanju v preteklem letu. Spomnil se je umrlega s. Friša, ki je deloval v organizaciji dolgo vrsto let. Navzoči so spomin umrlega odbornika počastili s tem, da so se dvignili raz sedežev. Orisal je na to v lepih besedah uspehe, ki jih je organizacija za delavstvo dosegla. Blagajniško poslovanje je bilo sledče;

Računski zaključek od 1. junija 1930 do 1. avgusta 1931.

Dohodki:	Din
Stanje blagajne 1. junija 1930	3.889,63
940 prispevkov po 3 Din	2.820,
4853 prispevkov po 4 Din	19.412,
21 pristopnin po Din 7,50	157,50
Na kaznih prejeli od tovarne	2.496,25
Na kaznih prejeli za leto 1931	1.695,
Obresti od Zugla	19,90
121 brezposelnih markic po 1 Din	121,
Od centrale Orsa prejeli	1.000,
Dohodki skupaj 31.11.28	

Izdatki:	Din
Za list »Delavec«	2.563,
Za list »Volksstimme«	1.120,
Brezposelne podpore	6.463,
Bolnične podpore	1.995,50
Izredne podpore	550,
Pogrebni stroški	396,40
Uprava in poština	298,50
Agitacija	221,
Potni stroški	1.482,
Lokal za sestanke	50,
Za »Radnički Glasnik«	60,
Kazen sreskemu načelstvu	181,
Blagajniku	1.158,60
Izdatki skupaj 16.539,	
Poslano centrali 10.923,10	
Prenošenje podruž	

nih oblasteh vložila svoje zahteve za ratifikacijo omenjene konvencije, opozarjajoč pri tem na strahovite posledice, katere prima načno delo. Ona se je istočasno obrnila za podporo pri tej akciji na vse naše socijalne in kulturne ustanove. Protituberkulozna liga se je izjavila, da bo z vsemi silami podpirala našo akcijo. Ona je popolnoma razumela značaj tega vprašanja, ko je v svojem odgovoru Uniji potrdila, da bo zakonito ukinjenje nočnega dela doneslo mnogo koristi našemu narodu in državi, ker tako že nimamo dovolj zdravilišč niti za težko tuberkulozne bolnike, ki leže doma in trosijo milijarde bacilov ter okužujejo svoje rodbine in vso ostalo okolico.

Uverjeni smo, da bodo merodajni krogi s tem razumevanjem prešli na reševanje tega problema, ki bo pekovskim delavcem prinesel lepše življenje, a pekovski obrti lepi in večji napredok.

LESNI DELAVCI.

Mizarji! V Karlovcu, v tovarni po hišta »Pitagora«, stavkajo mizarški pomočniki. Naj nikdo ne išče dela v tej tovarni, dokler stavka traja.

Mizarji Ljubljana.

Sodr. Lovro Gabršek. Neusmiljena koščena roka smrti je zopet posnela v vrste ljubljanskih mizarjev. To pot nam je iztrgala zelo priljubljenega in spoštovanega starega veterana in ustanovitelja ljubljanske podružnice s. **Gabrška**. Sodr. Gabršek je skupno s ss. Golarjem in pok. Ješkom bil med prvimi člani ljubljanske podružnice, kateri so ostali zvesti do konca. Med soustanovitelji je bil pok. Gabršek tudi v Produktivni zadrugi ljubljanskih mizarjev, bil njen dolgoletni odbornik, svojim tovarišem pošten, odkrit in dober sodrug. Zavedal se je in ponosen je bil na svojo strokovno organizacijo ljubljanskih mizarjev, zato je užival med starejšimi kakor med mlajšimi ljubljanskimi mizarji splošen ugled.

Sodr. Gabršek jebolehal že skoraj dve leti, in je preminul dne 8. avgusta 1931. Pri pogrebu je svirala delavska godba »Zarja« zadnje žalostinke, ljubljanski mizarji pa so ga spremili s svojo društveno zastavo, kateri je bil pokojni tudi boter, v častnem številu na zadnji poti. Ob grobu se je poslovil od njega s toplimi besedami s. Zore.

Naj mu v hladni grob sledi naš zadnji pozdrav in zahvala za njegovo proletarsko zvestobo. Bodi mu zemljača lahka!

SAVEZ STAVBINSKIH DELAVCEV.

Razmere stavbincev.
(Škofja Loka.)

Razmere stavbincev so takoreč najžalostnejše.

Prvič: V letošnjem letu je velika brezposelnost. Ako se začne kaka stavba graditi, že 8, 10 dni prej čaka 40 do 50 brezposelnih stavbinskih delavcev. Podjetniki nas plačajo najslabše. Zadnjič je neko podjetje znižalo delavcem mezde za 25 par na uro.

Mi, delavci, smo intervenirali radi tega, a gospodje so rekli: Komur se ne ljubi, naj gre. Vsak dan jih imamo preveč na razpolago.

Torej, stavbinski delavci, takšen je ta sistem, da je del delavstva brezposeln, a drugi del mora delati za beraške mezde dnevno 12 in še več ur. Ljudje smo, kakor gospodje, a ker ti tega nočeno priznati, se moramo mi sami zavedati in strniti v strokovni organizaciji, da si priborimo to priznanje in z njim boljše mezde in krajši delovni čas. Ker s tem zmanjšamo tudi brezposelnost.

Družič: Čez zimo malokje zaposleni stavbinski delavci postanejo pozimi brezposeln. Tudi ti morajo gledati, da si pribore večje mezde, da ne bodo pozimi, kakor berači, iskali milodarov.

Tretjič: Mi, stavbinski delavci, vse svoje življenje delamo lepa stanovanja za druge, na starost smo pa sami brez strehe in lačni.

Vse to si moramo vsi stavbinski delavci vzeti pred oči in resno stope skupaj ter se organizirati. V naši volji in v naši zavednosti je zboljšanje našega položaja.

Zato vsi v Savez stavbinskih delavcev in naša parola bodi: 1. 8 urnik. 2. Povišanje mezdz. 3. Brezposelno in starostno zavarovanje.

Avstrijske strokovne organizacije.

Avstrija je majhna republika, ki šteje nekaj nad šest milijonov prebivalcev. Industrijsko je sicer precej razvita, ima pa težko gospodarsko krizo ter se ne more niti svobodno gibati, ker visi nad njo kozmo-politični Damoklejev meč velesil zmogovalk, oziroma mirovne pogodbe. Kljub temu ima v tej tlačeni državici delavstvo lepo zgrajene strokovne organizacije. Te strokovne organizacije so v letih 1928, 1929 in 1930 sicer nekaj nazadovale zaradi krize in velikega izseljevanja delavstva, vendar so štele leta 1930 nad 655.200 članov. Moč svobodnih strokovnih organizacij, ki so obenem vestno disciplinirane, je torej velika.

Celotno strokovno gibanje v Avstriji šteje 38 strokovnih centralnih organizacij in 7 lokalnih društev. Moških članov je 513.087, članic pa 142.117. Delavstvu (ročnemu) pripada 64.20, takozvanim nameščencem pa 35.80 odstotkov članstva, kar dokazuje, da so se nameščenci že v prav velikem številu priključili delavskemu strokovnemu gibanju.

Z zmanjšanjem števila članstva so se zmanjšali tudi prejemki strokovnih organizacij okoli 15 milijonov dinarjev, kar je občuten manjšek v gospodarstvu strokovnih organizacij.

Poleg svobodnih delavskih strokovnih organizacij sodelujejo pri vseh akcijah organizacije javnih in raznih uradniških organizacij, ki so članice strokovne komisije in štejejo nad 234.000 članov.

Iz blagajniškega poročila posnemo, kako velik socialni pomen imajo svobodne delavskie organizacije. Na dohodkih so prejele te organizacije okoli 190 milijonov dinarjev. Izdatki pa so znašali skoro 180 milijonov dinarjev. Samo na podporah za vsakovrstne neprilike so izplačale v letu 1930 okoli 61 milijonov dinarjev. Tako samo za podpore nezaposlenim 35 milijonov dinarjev, za pravovarstvo nad 4 milijone, za izobrazbo nad 3.5 milijona, za organizacijo 24 milijonov itd.

Iz teh površnih podatkov iz poročila avstrijske strokovne komisije je pač dovolj jasno razvidno, kako velik gospodarski faktor, delavska moč, so postale te solidne in disciplinirane strokovne organizacije, ki naj bodo vzor svobodnih strokovnih organizacij — tudi za nas.

Svet v številkah ne-zaposlenosti.

3 odstotki vseh ljudi brezposeln.

Albert Thomas, ravnatelj mednarodnega urada dela v Ženevi, je izdal statistiko, po kateri je znašalo število nezaposlenih v Evropi in Ameriki deset milijonov oseb. Do konca februarja t. l. se je to število skoraj podvojilo, ker je število nezaposlenih samo v Nemčiji in Ameriki naraslo skoraj na deset milijonov. Ekspert mednarodnega urada dela Jammadas Mehta računa, da je v Indiji 40 milijonov nezaposlenih oseb. Japonska pa nima skoraj prav nič nezaposlenih, ker izvršuje velika investicijska dela po raznih velikih katastrofah. Statistike o Kitajski ni.

Po zbranih točnih podatkih in po približni cenitvi za dežele, kjer nimajo statistike, znaša število nezaposlenih okoli 60 do 70 milijonov oseb, kar znaša približno 3 odstotke vsega človeštva. — Tako sliko nam

Tiskarna Jereb

Ljubljana VII
nasproti velesejma

Izvršuje vsa
tiskarska dela!

Cene solidne! Zahtevajte proračune!

nudi statistika. In družba, ki živi od delovne sile, ni v stanu preskrbeti teh 3 odstotkov nezaposlenih. Toda povodenj se najbrže ne bo ustavila, zaraditega bo treba pač misliti na drugačno socialno politiko in drugačen red v gospodarstvu.

Razno.

Bafova tovarna v Jugoslaviji.

Osrednje tajništvo delavskih zbornic nam je poslalo glede Bafinov tovarn v Jugoslaviji tale dopis:

V naši javnosti se vodi velika kampanja za ali proti osnovanju Bafinov tovarn za izdelavo in popravilo obutve v Jugoslaviji. Mali obrtniki se jim protivijo, ker se boje konkurenco tovarniškega dela, ki je sam na sebi družabna korist in se ne more preprečiti. Domači tovarnarji čevljev se protivijo ustanovitvi Bafinov tovarnic iz konkurenčnih razlogov. Toda razvoj naše industrije tudi s pomočjo tujega kapitala je velika korist za naše celokupno gospodarstvo. Zato tudi delavske zbornice nimajo ničesar skupnega s kampanjo, ki jo vodijo zainteresirani.

Toda ravno tako delavske zbornice nimajo ničesar skupnega s kampanjo izvestne skupine delavcev, ki se naziva »Nacionalni sindikat«. Ta ima ozke zveze z Bafinimi podjetji v Beogradu in njih stališče ne odgovarja interesom ne čevljarskega delavstva niti interesom celokupnega našega delavstva in gospodarstva. Proti sistemu dela v Bafinov tovarnah so odločno vstali delavski sindikalni pokreti v vseh državah, ker so delavci občutili posledice pocenitve blaga, ki se da doseči z izjemnim antisocijalnim sistemom dela v Bafinov tovarnah. Ta sistem obstoji v popolnem odvajanju zaposlenih delavcev od vsakega stika in vsakega sodelovanja.

vanja z ostalimi delavci. Bafa izvaja sistem industrijskega fevdalizma, v katerem je on absoluten gospodar vseh življenskih odnosa svojih delavcev. Tem ni zabranjeno samo vsako organiziranje, ampak tudi vse druge zveze in vsak stik izven tovarniških dvorišč. Po tem sistemu se tvori delavska aristokracija, ki drži ostalo delavstvo v kasarniški disciplini. Delo je do skrajnosti racionalizirano in mechanizirano in tako izčrpava popolnoma delovno moč. Vse ustanove za delavstvo: stanovanja, kuhinje, šole, zabavališča in kinematografi so izključno Bafina last in je vse njihovo delo koncentrirano na oboroževanje šefu, na odvajjanje njegovih delavcev od drugih delavcev, na dviganje discipline in intenzivnost dela. Zato se Bafine kolonije grade v osamljenih mestih, daleč od prometa. Razumljivo je, da so delavske organizacije odločni protivniki tega industrijskega fevdalizma, ki je v nesoglasju z dostojevstvom delavčeve osebnosti in njegove državljanke svobode. Zato so delavske zbornice odločno proti temu, da se Bafin sistem prenaša tudi v našo državo in se bodo proti njemu borile brez ozira na svoje načelno stališče. Ta razvoj našega industrijskega dela ne sme biti preprečen. Delavske zbornice verujejo, da to stališče popolnoma odgovarja potrebam in interesom čevljarskih delavcev in ostalega delavstva naše države.

ALMANAH KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

IV. JUBILARNI SVEZAK

Štampa se po zvaničnim podatoma pod pokroviteljstvom Centralnog Prešira Prezidiuma Majstorskog Saveta

IZLAZI DVOMESЕЧНО U POSEBNIM ODELJCIMA

GLAVNI UREDNIK VIKTOR MANAKIN

SADRŽAJ

PRVI DIO

Odeljci:

1. ISTORIJSKO - GEOGRAFSKI PREGLED.

Istorijska kronologija Jugosl. zemalja.

Svetiški rat 1914.—1918.

Letopis Kralj. Jugoslavije 1919.—1928.

Geografski pregled Kralj. Jugoslavije.

Kalendarsko-astronomski pregled.

Istorische Illustrationen unserer Maler.

2. VRHOVNA DRŽAVNA UPRAVA.

Kraljevska Vlada (sastav, slike i biografije).

Zakoni Kraljevine Jugoslavije.

3./4. UNUTRAŠNJA UPRAVA.

Glavne odredbe zakona o unutr. upravi.

I. Banovina Dravska.

II. » Savska.

III. » Vrbaska.

IV. » Primorska.

5./6. V. » Drinska.

VI. » Zetska.

VII. » Dunavska.

VIII. » Moravska.

IX. » Vardarska.

X. Uprava grada Beograda.

Alfabetski spisak gradova i opština.

DRUGI DIO

Odeljci:

7. VIŠE DRŽAVNE USTANOVE.

Prezidium Ministarskog Saveta, Kraljevski Dvor, Kancelarija Kr. ordena, Vrhovni Zakonodavni Savet, Državni Savet, Glavna kontrola.

Ministarstva (sastav, podoba rada i podredene ustanove).

Medunarodni odnosi, Diplomska prestavninstva, Konvencije i ugovori, Jugoslaveni v inostranstvu.

8. SUDBENO I VERSKO USTROJSTVO.

Sudbene ustanove: sudovi, javni beležnici i advokati, Verske uprave svetu konfesijsu u zemlji.

9. KULTURA, PRÓSVETA I UMETNOST.

Kulturne, naučne i prosvetne ustanove, Umetnost, Nastava, Nar. prosveti vanje, Štampanje.

10. ZEMALJSKA ODBRANA: Vojska i Marinarica.

Tehnička služba, Drž. putovi i zgrade, Saobraćaj, Železnice, Pomorstvo, Rečno brodarstvo, Pošta i telegraf, Automobilno-saobraćaj.

11. NARODNO GOSPODARSTVO.

Finansijske ustanove, Banke, Poljoprivreda, Agrarna reforma, Zadrugarstvo, Šumarstvo i rudarstvo, Statistika, ustanove.

Trgovina i Industrija, Privredne ustanove, nastava, organizacije, Spoljna trgovina i obrt, Turizam.

12. SOCIJALNO STARANJE I NAR. ZDRAVLJE.

Socijalna zaščita žena, dece, invalida i radnika, Muč. ustanove, Is